

FIBIGERIANA

Supplement

Volume 4

MAGYARORSZÁG NAGYLEPKÉI

Harmadik, átdolgozott kiadás

MACROLEPIDOPTERA OF HUNGARY

Third, revised edition

Ronkay Gábor, Ronkay László & Varga Zoltán

HETEROCERA
PRESS

TAXONÓMIAI ÉS NEVEZÉKTANI VÁLTOZÁSOK /
TAXONOMIC AND NOMENCLATURAL SUMMARY

Tipuskijelölések / Type designations

Neotípus-kijelölések / Neotype designations

Noctua glandifera Denis & Schiffermüller, 1775 (= *Bryophila domestica* (Hufnagel, 1766))
Noctua xanthomista Hübner, 1819
Noctua neglecta Hübner, 1803

Helyettesítő név / Replacement name

Tothsandoria subgen. n. – replacement name for *Xanthomixis* Beck, 1996 (homonym of *Xanthomixis* Sharpe, 1881 (Aves, Bernieridae))

Új taxonok / Newly described taxa

Új szubgénusz / Newly described subgenus

Tothsandoria subgen. n.

Új fajok / Newly described species

Bryopsis szeokekalmáni sp. n.
Gracilathetis kovacsandori sp. n.

Új alfajok / Newly described subspecies

Photedes morrisii simonyisandori ssp. n.
Polymixis (*Tothsandoria*) *xanthomista gyuroviczlaszloi* ssp. n.
Xestia ashworthii gergelypeteri ssp. n.
Xestia castanea michaeli ssp. n.

Új taxonómiai rangra emelés / Revised statuses

Génusz rangra emelés / Raised to genus

Anophia Guenée, 1841 stat. rev.
Callistege Hübner, 1823 stat. rev.
Cirroedia Guenée, 1839 stat. rev.
Emmelia Hübner, 1821 stat. rev.
Gonospileia Hübner, 1823 stat. rev.

Faji rangra emelés / Raised to species

Calamia immaculata Staudinger, 1871 stat. rev., *bona* sp.

Alfaji rangra emelés / Raised to subspecies

Euxoa distinguenda fotica Kovács, 1952 stat. rev.

Annotáció / Annotation No. Noct52. *Oxytripia orbiculosa*

A hazai fauna emblemikus – és egyben enigmatikus – tagja, melynek utolsó bizonyított hazai adatai a II. világháború idejéről származnak. Az elmúlt időszakban többször is felröppentek hírek a faj megfigyeléséről, de bizonyító példányt egyetlen megfigyeléshez sem tudunk rendelni. Mivel térségünkben több kisebb populációja is létezik és a Duna-völgyben egy kitelepítés is történt, újabb előkerülése nem kizárt. Vörös könyves, fokozottan védett fajunk. A faj nevének betűzésében a korábbi hazai irodalom eltér a helyes írásmódtól, a génusz nevében az eredeti leírásban csak egy ípszilon van.

An emblematic and also enigmatic member of the Hungarian fauna, it is strictly protected and included into the Hungarian Red Data Book. The last confirmed records are known from the forties of the 20th century. Rumours appeared several times about local observations of the species but no voucher specimen could support this news. As the species has some stable populations in the neighbouring countries, its future appearance is not impossible. The former Hungarian literature cited incorrectly the name of the genus; the correct original spelling used only one "y" (the first in the sequence).

Annotáció / Annotation No. Noct112a. *Calamia immaculata*

A *Calamia* génuszt Európában több, korábban egységesen *C. tridens* néven említett faj, *C. rubrociliata* (Schawerda, 1931), *C. tridens* (Hufnagel, 1766) és *C. immaculata* (Staudinger, 1871) képviseli. Hazánkban csak a *C. immaculata* honos, melynek típuslelőhelye Magyarország. A három Európából ismert taxont a 80. színes táblán (1–13. ábrák) mutatjuk be.

The genus *Calamia* is represented by three closely related species, *C. rubrociliata* (Schawerda, 1931), *C. tridens* (Hufnagel, 1766) and *C. immaculata* (Staudinger, 1871); the first two taxa are distinguished in the European literature by Ronkay *et al.* (2024). The third taxon, *C. immaculata* was described from Hungary, it occurs eastwards from the Vienna Basin. The three European species are illustrated in Plate 80, Figs 1–13.

Annotáció / Annotation No. Noct54. *Crypsedra gemma*

A magasabb hegyvidékeken sokfelé elterjedt faj areája nyugati és északkeleti határaink mentén sokfelé megközelíti Magyarországot. Ennek megfelelően nem volt meglepő, hogy mind az Alpoknál, mind pedig az Északi-Középhegységben (Aggteleki-karszt, Zempléni-hegység) észlelték egyes példányait, de hazai honossága továbbra is kérdéses. Tenyészése leginkább a Zempléni-hegységben valószínű, ahol a faj számára alkalmas élőhelyek többfelé megtalálhatók, csak jóval kisebb kiterjedésűek, mint a határ túoldalán, ahol a faj helyenként gyakori.

The species is rather widespread in the higher ranges of the Carpathians and the Alps; therefore its occurrence in Hungary was predictable. It was found firstly in the Alpokalja (close to the Austrian border), later it was observed also in the NE edges of the country (Aggteleki-karszt Mts, Zemplén Mts). Its residence within our borders is still questionable, the best habitats for the species are present in the northern massif of the Zemplén Mts which are matching well with its Carpathian habitats but their size is considerably smaller.

Annotáció / Annotation No. Noct55. *Helotropha leucostigma*

A *Helotropha* génuszt sokáig összevonták a *Celaena* Stephens, 1829 génusszal, így a *leucostigma* az elmúlt évtizedek irodalmi hivatkozásaiban gyakorta, mint *C. leucostigma* szerepel. A *Helotropha* taxonómiai helyzetét és önálló génusz voltát Fibiger & Hacker (2008) tisztázta.

The genus was considered as synonymous with *Celaena* Stephens, 1829 for a long time, therefore the species is regularly found in the literature as *C. leucostigma*. The taxonomic distinctness of *Helotropha* was clarified by Fibiger & Hacker (2008).

Annotáció / Annotation No. Noct56. *Gortyna borelii lunata*

Fokozottan védett, Vörös könyves, Natura 2000-es fajunk, a hazai rovarfauna egyik jelképállata. A hazai állományok elterjedésére, nagyságára vonatkozóan ismereteink az elmúlt évtizedben ugrásszerűen megnöttek, köszönhetően számos hazai lepkész munkájának, illetve célzott kutatási programoknak (pl. Buschmann 1998, 1999, Baranyi & Varga 2003, Baranyi *et al.* 2006, 2007, Korompai & Kozma 2005 stb.); ennek alapján bátran állíthatjuk, hogy a világállomány túlnyomó része Magyarországon tenyészik. Jelen tudásunk szerint az Alföldön mindenütt követi a *Peucedanum officinale* elterjedését; ezen túl a Mátrában (Abasár, Markaz, Feldebrő), a Bükkben (Tiboddaróc, Borsodszent) és Tokaj-

DESCRIPTIONS OF NEW TAXA/AZ ÚJ TAXONOK LEÍRÁSA

Subfamily Bryophilinae Guenée, 1852

Bryophila domestica (Hufnagel, 1766)

(Plate 50, figs 1–2; Plate 80, figs 32–35; Gen. fig. 7)

Noctua domestica Hufnagel, 1766, *Berlinisches Magazin* 3(4): 406. Type locality: Germany, Berlin.

Synonymy. *Noctua glandifera* Denis & Schiffermüller, 1775, **syn. n.**

Neotype designation. *Noctua glandifera* Denis & Schiffermüller, 1775, neotype (Plate 79, fig. 1; gen. fig. 7): male, „Wien | 22/7 45 | O. Lenek, Wien“, deposited in coll. NHM Vienna.

Bryopsis szeokekalmanni Ronkay, Ronkay, Pekarsky & Varga **sp. n.**

(Plate 41, figs 31, 32; Plate 79, figs 5–12; Gen. figs 5, 6)

Holotype. Male, Hungary, Veszprém County, Várpalota, Bérhegy, 22.VIII.2015, leg. Dr K. Szeőke (coll. Kálmán Szeőke, Székesfehérvár).

Paratypes. **K. Szeőke collection.** 3 males, Hungary, Várpalota, Baglyas, 19.VIII.2004, leg. K. Szeőke; 1 male, same locality, 5.VIII.2004, leg. K. Szeőke; 1 male, Croatia, Cres, 19–20.VIII.1992, leg. K. Szeőke. **I. Kelemen collection.** 2 males, Hungary, Nagykunság, Kisújszállás, Sóhaj, Béke utca 52, 21.VII.2022, leg. I. Kelemen; 2 males, same locality, 8.VII.2023, leg. I. Kelemen & M. Pálfi; 2 males, same locality, 15.VII.2023, leg. I. Kelemen. **S.T. Kovács collection.** 3 exs, Hungary, Csongrád County, Szeged Kossuth sgrt. 43, 19.VII.2017, leg. S.T. Kovács; 1 ex., same locality, 8.VIII.2018, leg. S.T. Kovács; 1 ex., Budaörs, 10.VII.1972, coll. S.T. Kovács. **Cs. Szabóky collection.** 1 female, Hungary, Csanádalberti, 10.VII.2023, leg. Cs. Szabóky; 1 male, Csákberény, Bucka-hegy, 17.VII.2021, leg. Cs. Szabóky; 1 female, Szabadkígyós, 24.VI.2022, leg. Cs. Szabóky. **Ronkay collection.** 2 males, 1 female, Hungary, Szurdokpüspöki, Horka-tető, 47°51'57.072"N, 19°43'43.548"E, 434 m, 28–29.VIII.2016, leg. Á. Kiss; 1 male, Budaörs, 8.VIII.1954, leg. J. Szőcs; 2 males, Croatia, Istria, Vrsar, 1–7.VIII.1976, leg. B. Herczig; 1 female, Romania, Herkulesfürdő, 3.VIII.1910, leg. Aszner. **Mátra Museum collection.** 1 male, Szurdokpüspöki, Kis-hársas, 47°51.957'N, 19°43.385'E, 365 m, 4.IX.2008, 160 W HMLI, leg. Á. Kiss, Zs. Kiss & K. Harmos. **SCMK collection.** 1 female, Hungary, Nagyharsány, Szársomlyó, Szoborpark, 15.VII.1999, leg. L. Ábrahám, CryMur5; 1 male, same locality, 20.VII.1999, leg. L. Ábrahám, CryMur4; 2 males, same locality, 22.VII.2000, leg. L. Ábrahám, CryMur1–2; 1 male, same locality, 23.07.2000, leg. K. Kempas, CryMur3; 2 males, Badacsonytomaj, 1.VIII.2020, leg. L. Ábrahám, CryMur6–7; 2 males, 1 female, same locality, 10.VIII.2020, leg. L. Ábrahám, CryMur8–9–10. **E. Buschmann collection.** 5 exs, Hungary, Mátra Mts, Gyöngyös, Sárhegy. **K. Larsen collection.** 2 males, Hungary, Veszprém County, Hajmáskér, 27.VII.2013, 200 m, leg. K. Larsen & E. Vesterhede. **S. Gomboc collection.** 1 female, Croatia, Krk Island, Hrusta, 150 m, 14.66148E, 44.97832N, 11.IX.1996, leg. S. Gomboc; 1 female, same locality, 26.VIII.2017, leg. S. Gomboc, G. Baldizzone & B. Zadavec; 2 females, Punat, 20 m, 14.62568E, 45.00961N, 25.VIII.1997,

leg. S. Gomboc, slide Nos: Gomboc331f, Gomboc 315f; 1 male, same locality, 14.VII.1999, leg. S. Gomboc & Ž. Vrezec; 2 females, Mali Hlam, 400 m, 14.70404°E, 45.02952°N, 18.VIII.2001, leg. S. Gomboc, slide No.: Gomboc314f; 1 female, same locality, 24.VIII.2001, leg. S. Gomboc; 1 female, Malmašuta, 350 m, 14.67698°E, 45.01556°N, 22.VIII.2001, leg. S. Gomboc, slide No.: Gomboc313f; 1 male, 1 female, Kampelje, 95 m, 14.62889°E, 45.06154°N, 9.IX.2005, leg. S. Gomboc, slide Nos: Gomboc312m, Gomboc316f; 1 female, Garica, 180 m, 14.63540E, 45.08151N, 15.IX.2019, leg. S. Gomboc, G. Baldizzone & B. Zadavec. **P. Juhász collection.** 1 male, Hungary, Inota, Baglyas, Hideg-völgy, 9.VIII.2010, leg. Cs. Szabóky; 2 males, 1 female, Veszprém, Litér, Mogyorós, 28.VII.2014, leg. Cs. Szabóky & I. Juhász. **L. Diószeghy collection in SZNM.** 1 male, Herkulesfürdő, 7.VIII.1932, leg. B. & A. Liphthay, slide No: Zoltán Kovács2534m; 1 male, same locality, 25.VIII.1932, leg. B. & A. Liphthay; 1 male, same locality, 26.VIII.1932, leg. B. & A. Liphthay.

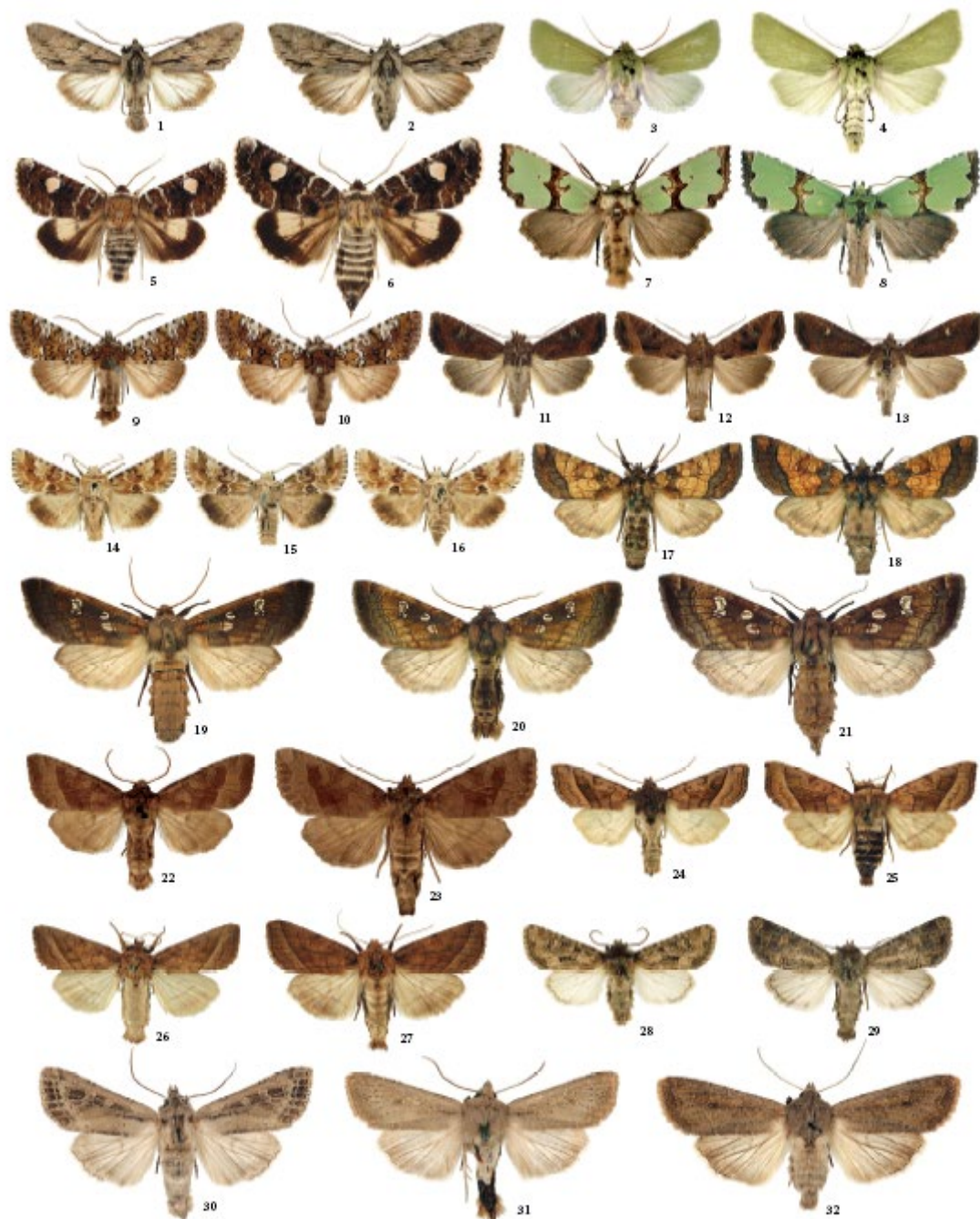
Slide Nos. BJ45m, KST1817m, KST1818m, KST1819m, KST1822m, KST1823m, KST1824m, KST1826m, KST1827m, OP273m, OP278m, OP280m, OP281m, OP282m, OP284m, OP313m, OP315m, OP316m, OP318m, OP325m, OP364m, OP366m, OP422m, OP452m, OP453m, OP758m, OP118m, OP3439m, OP4836m, OP9200m, OP9301m, OP9333m, OP9334m, OP9336m, OP9338m, OP9340m, OP9342m, OP9344m, RL805m, RL819m, RL9677m, RL9678m, RL9679m, RL9682m, RL9683m, RL11975m, RL13465m, RL13466m, RL13473m, RL13650m, RL13651m, RL13689m, RL13690m, RL13691m, RL13692m, SG312m (males); BJ46f, BJ159f, KST1813f, KST1814f, KST1820f, KST1821f, KST1825f, KST1828f, OP277f, OP279f, OP285f, OP314f, OP317f, OP319f, OP325f, OP365f, OP367f, OP457f, OP3518f, OP3519f, OP3526f, OP4837f, OP9332f, OP9335f, OP9337f, OP9339f, OP9341f, OP9343f, OP9345f, RL9676f, RL9684f, RL13474f, SG313f, SG314f, SG315f, SG316f, SG331f (females).

Taxonomy. The generic status of *Bryopsis* Boursin, 1970 was re-instated by Vargas-Rodriguez *et al.* (2020), based on the prominent autapomorphies of the genitalia of both sexes distinguishing *Bryopsis* and *Nyctobrya* Boursin, 1957. The recognition of the two major lineages of *Bryopsis* was first published by Boursin (1954) who distinguished the western Mediterranean *B. muralis* (Forster, 1771) and the eastern Mediterranean *B. amasina* (Draudt, 1931) on species level. Subsequently, Fibiger *et al.* (2009) described a new species of the *B. muralis*-group from Malta (*segunai* Fibiger, Steiner & Ronkay, 2009) and added two other species (*alfoqiya* Wiltshire, 1986 and *merhaba* Hacker & Fibiger, 2006).

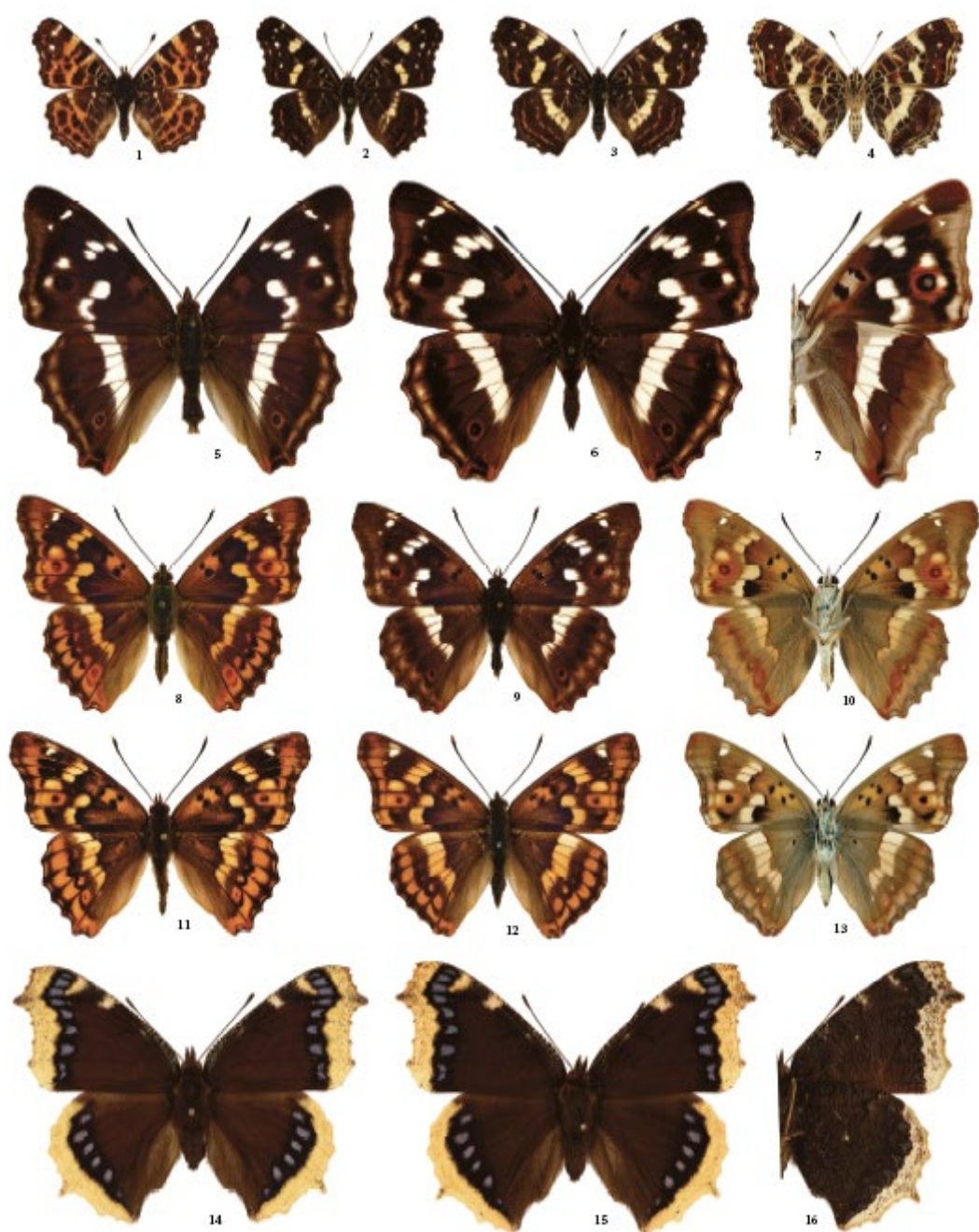
The diagnostic features of the *B. muralis* lineage (Gen. figs 1, 2) are the longer uncus, the shorter and thinner base and the slenderer erect part of harpe, with rather medially positioned ventro-lateral prominence, the shorter free part of apical cornutus and the larger, stronger subapical second cornutus of vesica (males), the broadly calyculate antrum with evenly arched posterior edge of the sclerotised section, and the broadly rounded, rugose-cristate sclerotised appendix bursae. The members of the *B. amasina* lineage (Gen. figs 3–6) have, in comparison with the taxa of the *B. muralis* lineage, shorter and less dilated uncus, much broader and robust basal section of harpe, with broader and more flattened erect part and distally positioned ventro-lateral prominence, the longer and more spiniform free part of apical cornutus and the vestigial subapical cornutus of vesica in males, the deeply incised (V-shaped) posterior margin of antrum and the postero-lateral peaked crest of appendix bursae in females.

The thorough study of the „*muralis*” and „*amasina*” populations revealed the far more complex taxonomic situation within both clades; the complete revision of the genus *Bryopsis* is an ongoing project. The populations occurring in the inner areas of the Carpathian Basin and the very north of the Balkans (North Croatia, Serbia) represent the north-westernmost member of the *B. amasina* species complex and are described here; the other unnamed *Bryopsis* taxa will be described in a separate paper.

Diagnosis. The members of the genus are hardly separable by their external features, the new species also not exceptional from this respect. What is worth to mention that all known specimens are well-marked and generally whitish-green to pale emerald-green coloured; no ochreous/olive-greenish or less dark marked or blurred specimens are found. Wingspan 27–32 mm.

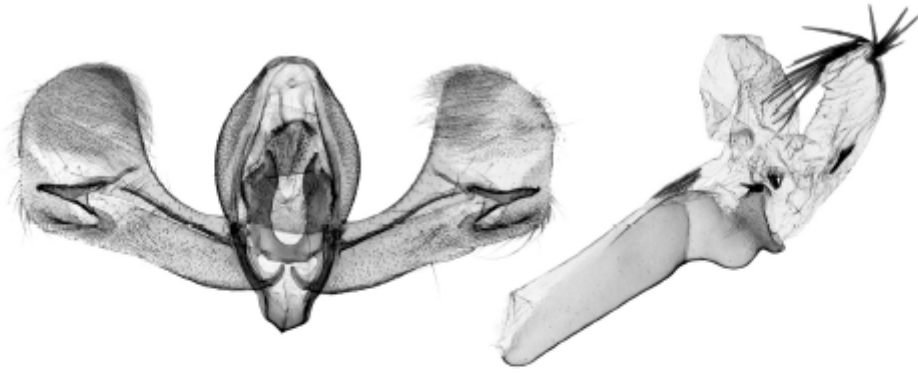
Tábla/Plate 43: 1–2. *Auchmis detensa*; 3–4. *Calania immaculata*; 5–6. *Oxytrypia orbiculosa*; 7–8. *Stenoprotona celsia*; 9–10. *Crypsodra gemmea*; 11–13. *Holotropha leucostigma*; 14–16. *Eremobia ochroleuca*; 17–18. *Gortyna flavago*; 19–21. *G. borelli lunata*; 22–23. *Hydronecia petasitis*; 24–25. *H. niaccea*; 26–27. *H. ultima*; 28–29. *Luperina testacea*; 30–32. *Fabula zollikeri*.

Tábla\Plate 72: 1—4. *Amaschnia leuana*; 5—7. *Apatura iris*; 8—10. *A. illa*; 11—13. *A. metis*; 14—16. *Nymphalis antiopa*.

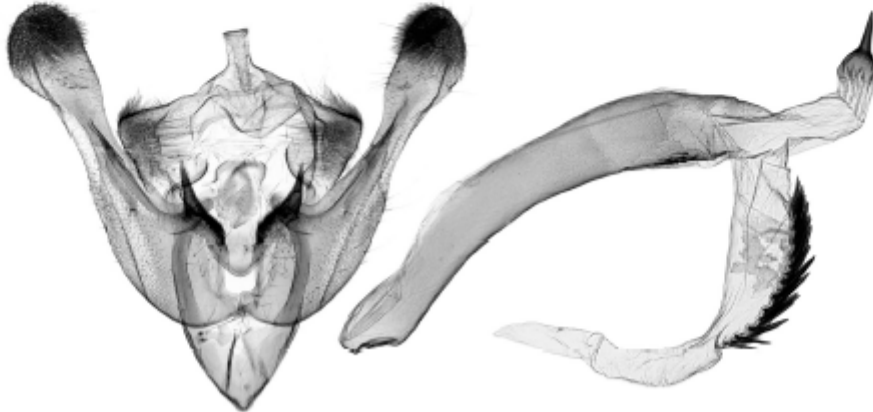
Tábla/Plate 81: 1—8. *Valeria jaspidea* (Austria, Grnz); 9—18. *Mythimna congrua*; 19—28. *Leucania putrescens*; 29—34. *Hadena christophi kasyi* (Austria, Neusiedler See - Fertő-tó, 29. Holotype, 30—34. Paratypes); 35—43. *Epipsyllia grisescens*.

Gen. fig. 10. *Gracilathetis kovacsandori* sp. n. RL13611m Paratype, Hungary

Gen. fig. 11. *Gracilathetis kovacsandori* sp. n. RL13599f Paratype, Hungary

Gen. fig. 12. *Photedes morrisi morrisi* (Dale, 1837) RL13564m England

Tudományos nevek névmutatója / Index of scientific names

A	
abbreviata.....	35, 201
Abies.....	103, 108
abietaria.....	34
abietis.....	53, 122, 213
abluta.....	75, 141, 232
Abraxas.....	39, 204
Abraxini.....	39
Abrostola.....	9, 11, 59, 67, 127, 220
Abrostolini.....	59
absinthiata.....	37, 202
absinthii.....	64, 224
absinthium.....	117
acaciae.....	95, 251
Acantholeucania.....	80, 142, 237
Acasis.....	39, 113, 203
accretus.....	154
aceraria.....	24, 193
aceris.....	63, 223
acetosella.....	112
acetosellae.....	79, 236
Acherontia.....	20, 189
achine.....	100, 260
Achlya.....	23, 193
Acidalia.....	26–27, 30, 32–33, 39
Acontia.....	61, 129, 222
Acontiinae.....	61, 120, 129–130, 286–287, 289–290
Acontiini.....	61
Acosmetia.....	67, 226
Acronicta.....	63, 222–223
Acronictinae.....	62, 129, 289–290
Actaea.....	111, 113
actaeata.....	35, 111, 201, 284
Actebia.....	85, 143, 147, 241
acteon.....	90, 246
Actinotia.....	71, 228
Actinotiini.....	71
adaucta.....	68, 133, 226
addictata.....	37, 111, 202
adippe.....	98, 254–255
admetus.....	97, 253
adulatrix.....	58, 220
adusta.....	79, 236
adustata.....	39, 204
advenaria.....	40, 204
Aedia.....	62, 129, 222, 291
Aediini.....	62, 129
aegeria.....	100, 260
Aegle.....	64, 130, 223
aeruginea.....	78, 234
aerugula.....	58, 220
aescularia.....	24, 193
aestivaria.....	25, 194
Aethalura.....	44, 208
aethiops.....	101, 261
affinis.....	76, 233
affinitata.....	33
agestis.....	96, 252
Aglais.....	100, 162
aglaja.....	98, 255
Aglia.....	22, 191
agnorista.....	9, 11, 59, 127, 220
agricola.....	150
Agriopis.....	42–43, 207
Agrius.....	20, 189
Agrochola.....	77, 141, 235, 289
Agrodiaetus.....	97, 160, 286, 293
Agrotini.....	85
Agrotis.....	70, 85–87, 149, 179, 240
ain.....	61, 128, 221, 285
alba.....	117
albicilia.....	131–132
albicillata.....	30, 198
albimacula.....	83, 239
albiocellaria.....	28, 196
albipuncta.....	80, 236
albipunctata.....	28, 196
Albocosta.....	85, 148, 240
albonigrata.....	109, 289
albovenosa.....	63, 222
albula.....	58, 220
albulata.....	34, 38, 203
alceae.....	91, 245
alcetas.....	95, 251